

Лекція 8. Публічна політика в умовах глобалізації та євроінтеграції

1. Феномен глобалізації. Базові концепції. Поняття глобалізації. Сфери глобалізації: політика, наука, культура та ін.
2. Вплив глобалізації на трансформацію публічної політики
3. Копенгагенські критерії членства у Європейському Союзі.
4. Угода про Асоціацію України та Європейського Союзу. Статус кандидата на вступ до Європейського Союзу. Рекомендації Європейської комісії надати Україні статус кандидата на членство в Європейському Союзі
5. *Публічна політика в умовах євроінтеграції

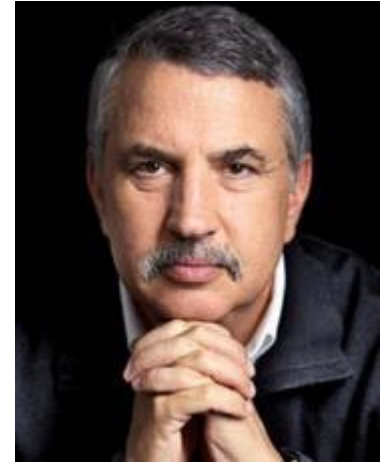
- **Глобалізація** є процес, що втілює у собі трансформацію просторової організації світу та його регіонів, **соціальних відносин та взаємодій** – що вимірюється за допомогою таких показників, як їх **тривалість, інтенсивність, швидкість і вплив**, - які породжують міжконтинентальні або міжрегіональні потоки та структури активності, взаємодій та проявів влади.

- Ці **ПОТОКИ** стосуються переміщень фізичних об'єктів, людей, символів, знаків і інформації у просторі і часі, а **структури** – це відрегульовані стійкі взаємодії між незалежними агентами, точками перетину діяльності або центрами влади, що відповідають визначеним зразкам.

- Вибухоподібні зміни в *інтенсивності, швидкості та масштабах впливу* цих процесів в останні півстоліття дають підстави для характеристики **сучасності як епохи глобалізації** на відміну від попередніх епох, в які, звичайно, також відбувалися глобальні (всесвітні) процеси.

- Т.Фрідман не надає формалізованого визначення **глобалізації**, але вона зображується «**єдиною силою, яка є настільки домінуючою, що забезпечує всеосяжні рамки для всіх інших сил, є сутністю сучасних міжнародних відносин**».
- Т.Фрідман пов'язав **економічну глобалізацію з міжнародною безпекою у своїй теорії «золотої арки** (у вигляді літери **m** - фірмовий знак компанії Макдональдс), **яка запобігає конфліктам**».
- Ідея Т.Фрідмена полягає в тому, що глобалізація – **це шлях до збереження миру**, тому що скуті взаємними **економічними** ланцюгами країни надто багато втратять у разі війни між ними
- «з моменту, коли країна досягає рівня економічного розвитку, за якого в ній виникає **середній клас**, достатньо великий, щоб підтримувати існування мережі закусочних Макдональдс, її народ **ніколи не захоче воювати, а краще стоятиме у черзі за гамбургерами**».

- **Автори «Глобальних трансформацій» Д.Хелд, Е.Макґрю, Д.Гольдблат та Дж.Ператон віддають **військовій силі** головну роль в історії глобалізації людських відносин - від перших імперій і до сучасності.**
- **Завдяки використанню сили відбувалося територіальне розширення держав і цивілізацій, жодна оцінка цього процесу не буде переконливою, якщо не брати до уваги надзвичайне організоване насильство та страждання, що супроводжували формування сучасної міжнародної системи.**

«Глобалізація / Антиглобалізація» (2002) - відома книга Девіда Гелда та Ентоні Макґрю, присвячена розгляду сучасної політики глобалізації. Розглядаються аргументи на користь глобалізації та проти неї, аналізується роль держави в сучасній політиці, роль глобального управління, основи нового глобального порядку.

ГЕЛД (Held), Девід Джонатан Ендрю (1951-2019) - британський політолог, експерт з міжнародних відносин, глобалізації, глобального управління. Один із співзасновників наукового видавництва «Polity Press», що спеціалізується в галузі соціології, політики та інших соціальних наук, головний редактор академічного журналу «Global Policy», спів-директор Центру вивчення глобального управління в Лондонській школі економіки. Головні праці - "Глобальні трансформації" (співавтор, 1999); "Глобалізація / антиглобалізація" (у співавторстві з Е. Макґрю, 2002); "Глобальний пакт" (2004); "Дебати щодо глобалізації" (2005); "Моделі демократії" (2006).

МАКґРЮ (McGrew), Ентоні (1954) - британський політолог, експерт з питань глобалізації та глобальної політики. Головні праці - "Імперія (США у XX столітті)" (1995); "Трансформація демократії? Глобалізація та територіальна демократія" (1997); "Глобальні трансформації" (співавтор, 1999); "Глобалізація / антиглобалізація" (у співавторстві з Д. Гелдом, 2002); "Глобалізація та світова політика" (2010);

- **Світ-системний підхід** (також *світ-системна теорія* та *світ-системний аналіз*) — міждисциплінарний погляд на розвиток світової історії та світової економіки як на **взаємодію центрів та периферії у відокремлених один від іншого світах-економіках**.

- Підхід продовжує традиції історичного матеріалізму Карла Маркса, хоча не всі прихильники світ-системного підходу марксистки, і не всі марксистки є прихильниками світ-системного підходу.

- **Центр** — це домінуюча географічна зона світ-системи, яка експлуатує інші частини системи.

- **Периферія** — це зони, які постачають сировину в центральну частину і піддаються експлуатації.

- **Напівпериферія** — це залишкова зона, що включає ряд регіонів між експлуатуючими і експлуатованими.

- **Зовнішній простір** — це ті території, звідки світова капіталістична економіка хотіла отримувати товари, але які були у стані чинити опір імпортуванню промислових товарів з провідних країн світ-системи.

Іммануїл Валлерстайн

- Б.Позен визначає глобалізацію як «*всесвітнє розповсюдження капіталізму*», разом з інтенсифікацією міжнародної торгівлі, поширенням виробництва, інвестицій та фінансів

- Глобалізація стала можливою завдяки руйнації старих політичних бар'єрів (міждержавних кордонів) та прогресу всіх засобів транспортування товарів та людей, революції в **інформаційних технологіях**.
- Вона загострює старі **протиріччя** між **державами-лідерами та аутсайдерами** та спричиняє нові, надає приводи місцевим політикам звинувачувати іноземців у власних негараздах.
- **Глобалізація – це об'єктивний процес, який розвивається незалежно від волі глобалізаторів**

- Дружні відносини між великими державами сприяють встановленню стабільної структури глобальних відносин безпеки, а знищення загроз може виявитись панацеєю від сучасних проблем.

- Існує низка причин, з яких глобалізація безпеки є незворотною. По-перше, технологія, включно з вдосконаленням військової техніки, сама по собі є досить потужною рушійною силою глобальних процесів. Транскордонні потоки інформації будуть зростати незалежно від рішень політиків.
- По-друге, системи міжнародного управління (норми й інститути) більш розвинені зараз, ніж коли-небудь в історії людства.
- По-третє, незважаючи на драматичність сучасної світової кризи кінця першого десятиліття XXI-го століття, її не можна порівняти з такою кінця 20-х – 30-х рр. XX ст., що врешті призвела до Другої світової війни.

Фактори глобалізації

Процес інтернаціоналізації економічного життя (міжнародні банки, фінансові структури)	Вільне подання капіталів, товарів, власників національних економік у господарській діяльності.	Проблеми безпеки
Проблема навколишнього середовища, які виникли за кордоном національних держав.	Вичерпання ресурсів і екстенсивне порозділо новий феномен «біжесців докідла» і зробило можливим зіткнення між державами і народами за джерела питної води, енергетичні ресурси.	Загроза ядерної війни, міжнародного тероризму і злочинності.

- **Р. О'Браєн** увів в обіг термін "**кінець географії**", що означає мир, в якому національні закони вже не завжди діють на власній території, де **фінансові установи функціонують як глобально інтегровані підприємства**, а не як просто багатонаціональні компанії, де фондові ринки відкриті для іноземних портфельних інвесторів, а не обмежені в доступі лише для громадян власних країн.

- **Р.Ніксон** у своєму посланні Конгресу "Зовнішня політика США в **1970- х**" відзначав: **"Ми бачимо нові проблеми, які перетинають географічні й ідеологічні кордони й зачіпають все світове співтовариство**. Багато цих проблем пов'язані із природою сучасних технологій. Вони відображають стиснення земної кулі й зростаючу взаємозалежність".

- Друга характеристика нинішньої глобалізації - поширення **нових інформаційних технологій**. Згідно з визначенням ОЕСР, глобалізація пов'язана з розвитком глобального виробництва й інформаційних мереж.

- Нова якість глобалізації полягає не тільки в тому, що **підвищується рівень взаємозалежності й взаємної вразливості держав**.

- Фактично слабшає внутрішній суверенітет держав по все ширшому спектру політичних напрямків.

- Глобалізація обмежує поле діяльності урядів окремих країн у можливості суверенного формування своїх суспільств, ізолюваного вирішення проблем, що охоплюють національну територію.

	<p>Глобалізація – це процес ослаблення традиційних територіальних, соціокультурних і державно-політичних бар'єрів, становлення неупорядкованих зовнішніх впливів і нової системи міжнародної взаємодії й взаємозалежності</p>
<p>Я. Шолте</p>	<p>Глобалізація – інтернаціоналізація – це зростання міжнародних обмінів і взаємозалежності у відносинах між країнами; Глобалізація – лібералізація – це зняття державних обмежень та створення відкритої світової економіки без кордонів; Глобалізація – універсалізація – це процес поширення благ, досвіду, культур серед усього людства; Глобалізація – модернізація – це поширення по всьому світу структурних елементів модерну (капіталізму, раціоналізму, індустріалізму, демократії, бюрократії та ін.), що призводить до знищення існуючих культур і локальної самовизначеності; Глобалізація – детериторизація, призводить до «реконфігурації» географії таким чином, що суспільний простір втрачає територіальні характеристики, тобто скорочуються відстані, стираються кордони, а сам простір перетворюється в єдине ціле</p>
<p>У. Бек</p>	<p>Глобалізація – це ідеологія панування світового ринку, ідеологія неолібералізму</p>
<p>О. Лебединська, А. Степаненко</p>	<p>Науковці вказують на кілька видимих джерел тих процесів, які в сукупності утворюють явище глобалізації. До них належать: 1) негативні екологічні та інші наслідки господарювання людини на планеті, які досягли в другій половині ХХ ст. масштабів небезпечних не лише близьким вичерпанням невідновних природних ресурсів, а й не прогнозованих за наслідками мутацій всієї біосфери Землі, включаючи людину; 2) розвиток комунікацій, інфраструктур і відносин, що ведуть до високого ступеня соціальної взаємопов'язаності і взаємозалежності світу; 3) вихід на міжнародну арену глобалітетів, під якими розуміють суб'єктів світової економіки і політики чиє поєднання інтересів, здібностей і можливостей вимагає від них і дає змогу діяти глобально в одній або кількох сферах життєдіяльності</p>
<p>Е.Гідденс</p>	<p>Глобалізація – це інтенсифікація всесвітніх відносин, що зв'язують віддалені один від одного місця таким чином, що локальні події формуються подіями, що відбуваються за багато миль звідси, і навпаки</p>

- під **глобалізацією** розуміють величезне збільшення масштабів **світової торгівлі та інших процесів міжнародного обміну в умовах все більш відкритої інтегрованої світової економіки**, що не визнає територіальних територіальних бар'єрів. **Йдеться**, таким чином, не тільки про традиційну зовнішню торгівлю товарами і послугами, **а про рух капіталу, обмін технологіями, інформацією та ідеями.**
- **Глобалізація засвідчує, що людство входить до якісно нової ери інформаційних технологій**
- З одного боку, основним засобом виробництва стає інтелект людини, самобутність, творчий потенціал. А з іншого – це всесвітня уніфікація, що прагне усереднити все і вся
- Стисло **глобалізацію** можна визначити як найвищу у порівнянні з іншими **стадію інтернаціоналізації**. З погляду процесів інтернаціоналізації, **глобалізація базується** не стільки на зростанні товарообміну, оскільки **на активізації обміну інформацією і знаннями.**
- Падіння біполярного світу у 1989-1991 рр. для Ральфа Дарендорфа не є початком світу однополярного, а скоріше – цілої матриці «світів». Це і є глобалізація.
- Р. Дарендорф вводить новий термін – **глокалізація**. Це подвійний процес, який відбувається навколо нас, і, можливо, на віть у нас самих, тобто це одночасно і глобалізація, і локалізація. «Найвищий принцип – активна свобода, а глобалізація – її найважчий іспит;
- ми перебуваємо в подвійному процесі **глокалізації – одночасної глобалізації та локалізації**, і її побічним продуктом є перекручене розуміння самовизначення (прикладом є етнічні конфлікти в Європі)»

- Основи нинішньої глобалізації заклалися відразу після Другої світової війни.

Стратегія цього складалася із трьох елементів:

- забезпечення безпеки,
- демократизація
- економічний розвиток.

Були створені відповідні інститути:

- ООН
- НАТО,
- система підтримки демократичних (некомуністичних) режимів,
- програми відновлення Німеччини та Японії,
- ГАТТ (Генеральна угода з тарифів і торгівлі)
- МВФ
- Всесвітній банк

- **Глобалізація** означає поєднання міжнародної, багатонаціональної, офшорної та глобальної діяльності

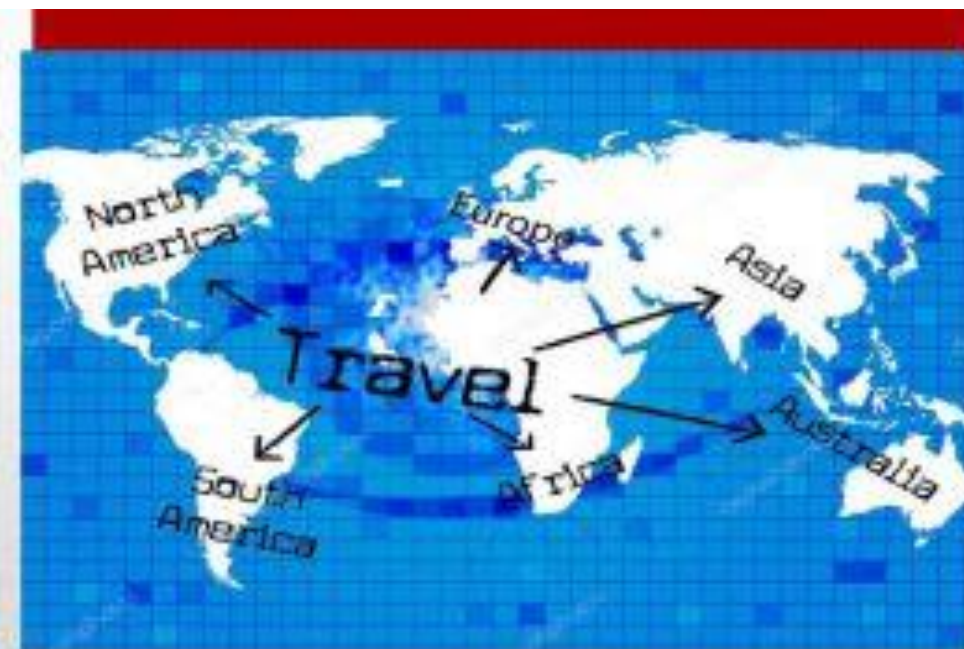
- Просторовий і просторово-часовий аспект глобалізації знаходить відображення **в географічних дисциплінах**, зокрема тих, хто розглядає світовий розвиток в історичній динаміці.

- У франкомовній літературі "мондіалізацію" (еквівалент "глобалізації") розуміють як трансакційний процес, що породжується різними обмінами між різними частинами земної кулі, або як свого роду загальний обмін у масштабах людства

- **У рамках культурології глобалізацію розуміють досить по-різному:**
- як тенденцію до створення якоїсь єдиної світової культури/цивілізації;
- як зростаючу взаємну співвідносність різних культур, що не породжує нову культуру, а побудована або на пануванні однієї з них, або на їх основі.
- Розглядаються й більш складні схеми, наприклад, спільність свідомості, що включає в себе вироблені локальними цивілізаціями проєкції глобального світу.

у **соціологічних дисциплінах** вихід до ідеї світового соціуму позначений більш скромно.

- В них глобалізацію трактують скоріше як **багатосторонній процес взаємозв'язку структур, культур** і суб'єктів у світовому масштабі (М. Ерчер)
- як процес, що **розмиває географічні кордони** соціокультурних нормативів та супроводжується зростаючим усвідомленням цього (М. Уотерс).
- як **інтенсифікацію суспільних відносин у світовому масштабі**, так що події в тих або інших віддалених один від одного місцях виявляються взаємозалежними (Е. Гідденс).
- глобалізація представляє собою **звуження світу в одне ціле, майже до однієї цятки**, з одночасним усвідомленням цього цілого локальними частинами (Р. Робертсон).

Міжнародний туризм

- У **теорії міжнародних відносин** усе частіше говорять про необхідність аналізувати не тільки транс- і крос-національні феномени, але й світовий соціум.

- "глобалізація" тісно пов'язана з **концепціями взаємозалежності учасників міжнародних відносин**, які активно обговорювалися ще в останні десятиліття минулого століття. У цьому ж ряді представлені уявлення про світове або **глобальне громадянське суспільство**.

- На думку Х.Булл, **глобалізація** - це **поширення європейської системи держав по всьому світу та її трансформація в систему держав глобального виміру**.

- Конференція ООН по розвитку визначає глобалізацію як появу допоміжних організацій, місією яких є керування розгалуженою мережею дій і трансакцій

**Хедлі Булл (Hedley Bull)
(1931-1985)**

- **Політична глобалізація означає**, що політичні події (конфлікти, політична боротьба, вибори й т.п.) у тій або іншій країні, які згідно з уявленням, що панували раніше, були винятково їхньою внутрішньою справою й не допускали втручання ззовні, **можуть набувати глобального значення й зачіпати інтереси інших держав.**
- **Політична глобалізація** вимагає прийнятної форми подолання принципу невтручання й **буде супроводжуватися впровадженням у світову практику нових механізмів забезпечення миру - миротворчих операцій або міжнародних санкцій проти "поганих" режимів.**

- **Панарін:** "глобалізацію можна визначити як процес **ослаблення традиційних територіальних, соціокультурних і державно-політичних бар'єрів** (що колись ізолювали народи один від другого й у той же час оберігали від невпорядкованих зовнішніх впливів), а також становлення нової, **непротекціоністської системи міжнародної взаємодії й взаємозалежності**».

- Глобалізація призводить до появи нових форм управління - безособових дій ринку або приватних "вільних від суверенітету акторів" (ТНК, **транснаціональні співтовариства й міжнародні організації**).

- Хоча глобалізація поки **не означає остаточного занепаду сучасної держави** (про яку кажуть, що вона виявилася замалою для вирішення глобальних проблем, але водночас - завеликою для того, щоб розв'язувати проблеми на мікрорівні – окремої особи або групи), багато аналітиків дійшли висновку, що **розподіл владних повноважень у рамках міжнародної системи стає більш розмитим**.

- У сучасних умовах держава вже не завжди є єдиною одиницею аналізу

- Поряд зі зниженням здатності політичних лідерів контролювати події у власних країнах, глобалізація також зменшує їх готовність приймати на себе відповідальність.

- Хоча держави й залишаються суверенними, їх керівники змушені **делегувати частину своїх повноважень "наверх" - міжнародним інститутам**, через необхідність у нових правилах для управління глобальними транзакціями й боротьби із глобальними загрозами.

- Владні **повноваження зміщуються також і "вниз" - місцевим групам і приватним особам**, які, використовуючи нові інформаційні технології, здобувають інформацію й самі стають її виробниками

Утворення ТНК (транснаціональних корпорацій)

Міжнародний рух інформації, капіталів, робочої сили

- Глобалізація діє й на індивідуальному рівні. Окремі дисиденти можуть привертати увагу глобальної аудиторії.
- **Глобалізація приводить до відчуження індивідів у суспільстві один від одного й від визнаних авторитетів.**
- Крім того, вона дозволяє громадянам взаємодіяти зовсім в інший спосіб, у тому числі й по проблемах, пов'язаних з безпекою.

- **Ідеологія сталого розвитку** (sustainable development) приваблива за цілями і як ідеал, але недостатньо визначена за шляхами і засобами досягнення поставлених цілей. Вона є відповіддю світового співтовариства на безперечний факт різкого й глибокого дестабілізуючого впливу людини на природно-фізичний комплекс.
- Разом з тим, вже зараз очевидно, що повернення до колишнього екологічного балансу неможливе, а встановлення нового потребує в якості умови й передумови корінних змін не тільки в технологіях, але й у способі життя, соціальних очікуваннях, у всій структурі суспільства й світу

Екологічна глобалізація

- «**Безпека суспільства**» (societal security) - загальний термін для визначення зусиль, спрямованих на подолання сучасних загроз безпеці. Поняття «безпеки суспільства» сформувалось внаслідок усвідомлення феноменів ідентичності та згуртованості суспільства як джерел нестабільності або стабільності
- **Безпека суспільства залишається сектором державної безпеки**, але вона також є об'єктом безпеки із власними правами. В той час як державна безпека визначається загрозами для суверенітету (якщо держава втрачає суверенітет, вона не зможе існувати як держава), безпека суспільства стосується тільки загроз для ідентичності суспільства (якщо суспільство втрачає ідентичність, воно не виживе як суспільство). Тому, хоча держава все ще є об'єктом для військового, політичного, економічного, соціетального (сектору суспільства) та екологічного секторів, «суспільство» також постає об'єктом соціетального сектору.
- За визначенням, суспільства – це групи, об'єднані почуттям колективної ідентичності. Фактично вони виникають, коли вживається термін «ми».

Безпека суспільства стосується спроможності суспільства продовжувати існування в його існуючому стані за мінливих умов, викликаних глобалізацією та гіпотетичних чи реальних загроз. Для такої безпеки існує загроза, коли суспільства вбачають небезпеку для ідентичності. Безпека суспільства – це новий вимір, який піддається подальшому аналізу. Він покликаний заповнити відстань між безпекою держави та захищеністю людей.

- **Термін «безпека суспільства»** вперше вжив Б.Бузан у книзі «Люди, держави та страх» (1991).

- Низка факторів можуть їй загрожувати - від пригнічення самовираження до зовнішнього втручання чи неспроможності відтворити себе впродовж поколінь.

- Ієрархія загроз виглядає наступним чином: **ідентичність, згуртованість, права меншин, демографічні зміни, екстремізм, сепаратизм, культурна ідентичність, регіоналізм, релігійна ідентичність, історичне минуле, бідність, мова, міграція, сім'я.**

- **Провідним фактором глобалізації безпеки** постало створення, застосування і розповсюдження ядерної зброї та її носіїв, що об'єднало і стиснуло **глобальний безпековий простір**, відтепер в ньому не можна знайти місце, щоб сховатися у випадку світової термоядерної війни, що покладе край будь-якому відтворенню. **Ядерний фактор надав специфіки всім без винятку глобалізаційним процесам**

- До загальноновизнаних негативних наслідків глобалізації відносять такі: „Світова економіка стала більш взаємопов’язаною, в результаті чого **негативні наслідки вмиють перетинають кордони націй-держав**. Збільшення соціоекономічного розриву ... між багатими і бідними верствами населення.
- Зростання динаміки **міграційних** потоків, що має негативні наслідки ...
- **Поширення** економічного і, що особливо важливо, **політичного впливу транснаціональних корпорацій на уряди націй-держав та міжнародні організації**.
- **Погіршення навколишнього середовища**. Надмірна концентрація власності у секторі ЗМІ та панування на ринку інформації кількох великих мультимедійних корпорацій.
- Зростання негативного впливу стандартизованої маскультури, що загрожує культурному розмаїттю; виникнення вкрай радикальних субкультур.
- Втрата перспективи національною державою, з якою традиційно пов’язують ліберальну демократію”

ПРОТИ

Негативні наслідки глобалізації: деіндустріалізація економіки, перенесення виробництва до країн з дешевими природними і трудовими ресурсами, нерівноцінний розподіл доходів, загроза від нестабільності, занадто відкритість економік, не рівна оплата праці, зростання розриву між економічно розвинутими країнами і країнами що розвиваються.

Джерелом незахищеності суспільства, що привернуло найбільше уваги, стала **міграція**, яка загрожує ідентичності суспільства, створюючи зміни у його складі. Значний притік мігрантів різного походження може з часом привести до того, що їхня культура стане домінуючою. Останнім аргументом є твердження Б.Бузана, що **депопуляція може стати ще одним джерелом небезпеки для суспільств**, чи то через конфлікти або етнічні чистки, чи через хвороби та/або спад природного приросту населення

- Люди з вищою освітою демонструють меншу ймовірність мігрувати, тоді як люди з професійно-технічною освітою надмірно представлені серед трудових мігрантів.
- Частка мігрантів з вищою освітою (33%) нижча, ніж серед населення працездатного віку (45%).
- Навпаки, люди з професійною підготовкою складають 34% мігрантів (46% у Польщі), що становить лише 24% населення працездатного віку.
- Це може допомогти пояснити деякі заяви фірм у трудомісткій легкій промисловості, які нещодавно повідомили про зростання дефіциту робочої сили.
- Більше половини мігрантів в країнах ЄС зайняті роботою, яка вимагає елементарної підготовки. 46% мігрантів в Польщі, 56% в Італії і тільки 21% в Росії заявили, що вони мають занадто високу кваліфікацію для роботи, яку виконують.

- **Позитивний вплив глобалізаційних процесів сприяв утвердженню феномену соціально відповідальної держави.** Глобалізація створила найсерйознішу проблему, з якою зіткнулася соціальна держава. Сучасна глобалізація розглядається не стільки як вільна торгівля товарами та послугами, скільки як **безмежна свобода руху капіталів**. В той же час розвиток глобальної економіки не супроводжується розвитком глобального громадянського суспільства та соціальної держави.
- Із цих позицій класифіковано держави за типом соціальної політики на:
 - позитивну державу – США,
 - державу соціальної захищеності – Великобританія,
 - держава добробуту, серед яких виокремлюють Німеччину, Ірландію, Канаду, Францію

- У процесі трансформації соціальна держава відіграє важливу роль під впливом норм і принципів міжнародного права. Будь-яка прогресивна держава має враховувати принципи **Європейської соціальної хартії, Європейського кодексу соціального забезпечення, Загальної декларації прав людини, концептуальні основи гідної праці Міжнародної організації праці**.
- Умовою ефективної реалізації теоретично визначених напрямків розбудови соціальної держави в Україні є забезпечення соціальної орієнтації економічної політики через збереження і розвиток людського, трудового та інтелектуального потенціалу у виробничій сфері.
- Однак, саме **слабким місцем соціальної політики України є недотримання основних соціальних норм, зафіксованих у міжнародних актах і договорах, підписаних нашою країною**

- **У першій половині ХХ століття** в багатьох країнах Європи починають поступово формуватися ознаки **соціальної держави**, а економічна доцільність поступово починає розглядатися крізь призму соціальної доцільності і соціальних цінностей.

- У діяльності держави починає **займати домінуюче положення соціальна політика**

- **«Держава загального добробуту»** - держава взяла на себе обов'язок забезпечувати повний **добробут населення**.

- До сфери діяльності **соціальної держави** входять такі складові:

- **охорона здоров'я,**

- **освіта,**

- **соціальні служби,**

- **розгалужені програми соціального страхування,**

- **політика, що сприяє повній зайнятості та допомагає найменш захищеним працівникам**

- Це одна з багатьох концепцій правової держави.

- держава добробуту — це один із специфічних різновидів соціальної держави, який розглядається у своїх виокремлених аспектах.

Моделі соціальної політики

Модель Welfare State

Соціальна держава

- ✓ достатньо щедре соціальне забезпечення, організоване на ринкових страхових принципах для більшості кваліфікованих та з достатнім рівнем освіти членів суспільства;
- ✓ соціальний захист маргінальних прошарків населення за рахунок місцевого та державного бюджетів

• ***О.Скрипнюк наводить сім головних ознак соціальної держави:***

- 1. конституційні гарантії забезпечення основних прав особистості;**
- 2. наявність багатогалузевої економіки з різними формами власності;**
- 3. синтез планових та ринкових механізмів регулювання виробництва;**
- 4. турбота з боку державної влади про забезпечення загальної зайнятості населення;**
- 5. доступність освіти;**
- 6. державна підтримка малозабезпечених верств населення;**
- 7. наявність ефективно діючої системи охорони здоров'я та соціального захисту**

«Копенгагенські критерії членства» були ухвалені Європейською Радою в **Копенгагені в червні 1993 р.** для держав-кандидатів з Центральної та Східної Європи

**ПОЛІТИЧНИЙ
КРИТЕРІЙ**

Стабільність інститутів, що гарантують демократію, верховенство права, повагу до людини, повагу і захист національних меншин

**ЕКОНОМІЧНИЙ
КРИТЕРІЙ**

Наявність дієвої ринкової економіки і здатність витримувати конкурентний тиск і дію ринкових сил у межах ЄС

**ЮРИДИЧНИЙ
КРИТЕРІЙ**

Здатність узяти на себе зобов'язання, що впливають з членства в ЄС («критерій членства»)

**«НЕЗАЛЕЖНИЙ»
КРИТЕРІЙ**

Забезпечення того, щоб нових країн не послабив європейську інтеграцію

КОНСОЛІДОВАНІ ВЕРСІЇ
ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ
ТА
ДОГОВОРУ ПРО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
(2010/С 83/01)

Стаття 217

- ▶ Союз може укладати угоди з однією або більше третіми країнами або міжнародними організаціями, що запроваджують асоціацію, включаючи взаємні права та обов'язки, спільні дії та спеціальні процедури.

Угоди про асоціацію є зовнішньополітичним інструментом ЄС, спрямованим на формування сприятливого політичного, економічного, безпекового міжнародного середовища

- **Угода про асоціацію з Європейським Союзом** — договір між ЄС та державою — не членом ЄС, що створює рамки для співпраці між ними.
- До областей співпраці зазвичай належать розвиток політичних, торговельних, соціальних, культурних зв'язків та зміцнення безпеки. Правову базу такої угоди було створено за статтею № 217 **Договору про урядування Європейського Союзу**

- **Критерії міжнародних угод про взаємозв'язок між ЄС і іншими державами:**
- 1. Правовою основою для укладення угод є стаття 217 Договору про функціонування Європейського Союзу (колишні статті 238 та 310 Римських договорів);
- 2. Намір угоди про взаємозв'язок є налагодження тісного економічного і політичного співробітництва (більше, ніж просто співробітництва);
- 3. Створення паритарних органів для управління співробітництвом, компетентного приймати рішення зі зобов'язань договірних сторін;
- 4. Включення Найбільш сприятливих національних пропозицій;
- 5. Забезпечення виключних (привілейованих) відносин між Європейським Союзом і партнером;
- 6. З 1995 року положення про повагу прав людини і демократичні принципи систематично включаються в угоду і є суттєвими її елементами;
- 7. У більшості випадків, угода про взаємозв'язок заміняє угоду про співробітництво, тим самим посилюючи відносини між партнерами.

- **21 березня 2014 р.** під час Позачергового Саміту Україна – ЄС було підписано політичну частину Угоди та Заключний акт Саміту, які від імені України підписав Прем'єр-міністр А. Яценюк.

- **27 червня 2014 р.** в ході засідання Ради ЄС Президентом України П.Порошенком та керівництвом Європейського Союзу і главами держав та урядів 28 держав – членів ЄС була підписана економічна частина

Підписантами стали Герман ван Ромпей, Жозе Мануел Баррозу, Петро Порошенко

• Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони

• Цілі:

• 1) сприяти поступовому **зближенню Сторін, ґрунтуючись на спільних цінностях** і тісних привілейованих зв'язках, а також поглиблюючи зв'язок України з політикою ЄС та її участь у програмах та агентствах;

• 2) забезпечити необхідні рамки для **посиленого політичного діалогу** в усіх сферах, які становлять взаємний інтерес;

• 3) сприяти, **зберігати й зміцнювати мир та стабільність у регіональному та міжнародному вимірах;**

• 4) запровадити **умови для посилених економічних та торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції** України до внутрішнього ринку ЄС, у тому числі завдяки створенню поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі;

• 5) посилювати **співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки** з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод;

• 6) запровадити **умови для дедалі тіснішого співробітництва в інших сферах, які становлять взаємний інтерес.**

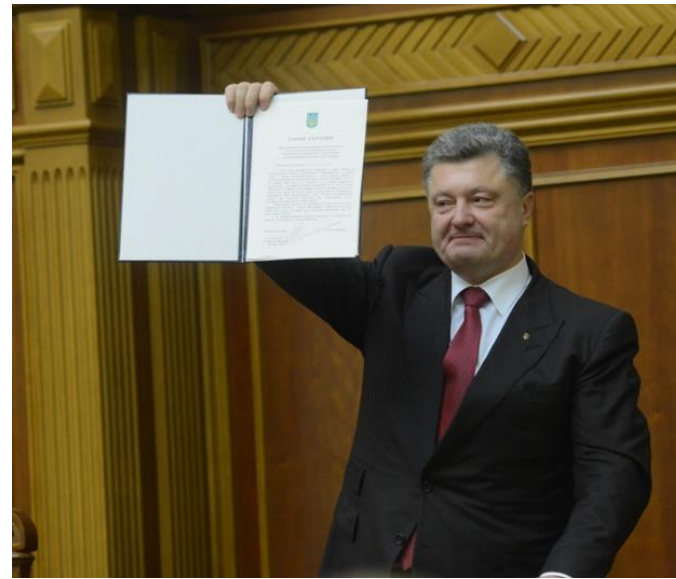

- **16 вересня 2014 р.** Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно **ратифікували** Угоду про асоціацію між Україною та ЄС.

- Ратифікація Угоди про асоціацію здійснюється на 2 рівнях:

- – **європейському** – Рада ЄС

- – **національному** – кожна держава-член ратифікує цю угоду згідно з національним законодавством

Відповідно до статті 486 Угоди з 1 листопада 2014 р. здійснювалося її тимчасове застосування до моменту набрання нею чинності. 1 вересня 2017 року після тривалого процесу ратифікації Угода про асоціацію між Україною та ЄС набула чинності у повному обсязі.

1 вересня 2017 р.
Угода про асоціацію між Україною і Європейським Союзом набула повної міжнародно-правової чинності

ПРОЦЕДУРА ВСТУПУ ДО ЄС

Основні кроки: подача заявки, статус кандидата, переговори і вступ.

Оскільки Україна вже має досвід імплементації Угоди про асоціацію (наразі виконано 63% завдань), також вже були проведені оціночні місії щодо доступу України до внутрішнього ринку ЄС (Угода АСАА, інтеграція до цифрового ринку) та обидві сторони провели оцінку досягнення цілей Угоди про асоціацію – Україна очікує пришвидшене отримання висновку Європейської Комісії.

ПРОЦЕДУРА ВСТУПУ ДО ЄС

Основні кроки: подача заявки, статус кандидата, переговори і вступ.

Статус країни-кандидата не дає права на вступ до Союзу автоматично. Комісія розглядає заявку у світлі критеріїв вступу (Копенгагенські критерії) та складає висновок, а Європейська Рада вирішує розпочати переговори про приєднання з країною-кандидатом на основі висновку Європейської Комісії.

ПРОЦЕДУРА ВСТУПУ ДО ЄС

Основні кроки: подача заявки, статус кандидата, переговори і вступ.

ПРОЦЕДУРА ВСТУПУ ДО ЄС

Основні кроки: подача заявки, статус кандидата, переговори і вступ.

8. Проведення переговорів Радою з державою-кандидатом

9. Узгодження проекту Договору про вступ між ЄС і державою-кандидатом

10. Направлення Договору до Ради та Європейського Парламенту

11. Схвалення Договору більшістю голосів Європейським Парламентом

12. Одноголосне затвердження Договору Європейською Радою

13. Офіційне підписання Договору між державами-членами та державою-кандидатом

14. Ратифікація Договору про вступ державами-членами та державою-кандидатом згідно з їхніми конституційними нормами

Країна, що приєднується, подає заявку до Ради, також про це повідомляються Європейський парламент та національні парламенти.

Договір про приєднання підписується державами-членами та країною, що приєднується, після завершення переговорів про вступ. Однак приєднання не є автоматичним, оскільки Договір має бути ратифікований державами-членами та країною, що приєднується. Договір набуває чинності після ратифікації в дату, яка була раніше визначена, в якій встановлюються умови та домовленості щодо приєднання, включаючи права та обов'язки нової держави-члена, а також адаптацію до інституцій ЄС.

ПРОЦЕДУРА ВСТУПУ ДО ЄС

Основні кроки: подача заявки, статус кандидата, переговори і вступ.

1. Подача заявки про вступ до Ради ЄС

2. Звернення Ради ЄС до Європейської Комісії з проханням підготовки оцінки стану реформ у країні-претенденті в межах відповідей на індивідуально розроблену анкету

3. Прискорена процедура оцінки можлива за рахунок вже отриманої всебічної оцінки досягнення цілей Угоди про асоціацію між Україною та ЄС

Оскільки Україна вже має досвід імплементації Угоди про асоціацію (наразі виконано 63% завдань), також вже були проведені оціночні місії щодо доступу України до внутрішнього ринку ЄС (Угода АСВА, інтеграція до цифрового ринку) та обидві сторони провели оцінку досягнення цілей Угоди про асоціацію – Україна очікує пришвидшене отримання висновку Європейської Комісії.

- Переговори проходять між міністрами та послами урядів ЄС і країни-кандидата на міжурядовій конференції. Переговорний процес проходить такі стадії:
- 1) **Скрінінг.** Єврокомісія та сторона країни-кандидата проводить детальне вивчення областей політики. Висновки представляються Комісією країнам-членам у вигляді звіту. Він є підставою або до подальших переговорів, або до їх відтермінування для виконання першочергових вимог з боку Єврокомісії.
- 2) **Переговорні позиції.** Країна-кандидат має презентувати свої переговорні позиції, а ЄС – прийняти спільну позицію. Для більшості розділів (угоди) ЄС встановлює контрольні показники або проміжні показники певної галузі політики, які мають бути виконані країною-кандидатом.
- **Темп переговорів напряму залежить від швидкості реформ та відповідності законам ЄС у кожній країні.** Переговори по жодному з розділів не завершуються до тих пір, доки кожен з урядів країн ЄС не буде задоволеним прогресом кандидата в цій області.

ПРОЦЕДУРА ВСТУПУ ДО ЄС

Основні кроки: подача заявки, статус кандидата, переговори і вступ.

ПРОЦЕДУРА ВСТУПУ ДО ЄС

Основні кроки: подача заявки, статус кандидата, переговори і вступ.

- Результати переговорів включаються до проекту договору про приєднання.
- **Договір про приєднання** – це документ, що закріплює членство країни у ЄС. Він містить детальні умови членства, всі перехідні заходи та крайні терміни, деталі фінансових домовленостей та гарантій.
- Договір не набуде чинності допоки не отримає підтримки Ради ЄС, Єврокомісії, та Європарламенту. Він має бути підписаним та ратифікованим країною кандидатом і представниками всіх країн-членів ЄС.

Статус країни, що приєднується

- Після підписання договору країна-кандидат набуває статусу країни, що приєднується до ЄС. Очікується, що вона стане повноправним членом європейської **спільноти у дату, яка вказана в договорі за умови, що він буде ратифікованим.**
- Тим часом країна користується рядом нових можливостей на кшталт: коментувати законопроекти, рекомендації, ініціативи ЄС, отримує статус «активного наглядча» в органах і агентствах ЄС й має право виступати зі своєю позицією, проте не має права голосувати.
- Для Західних Балкан застосовувалась інша процедура

- 28 лютого 2022 року президент, прем'єр та спікер спільно підписали заявку на членство у Європейському Союзі європейської держави Україна

- 01.03.2022 р. заявку на членство у Європейському Союзі європейської держави Україна передали постійному представнику Франції, яка головує в Раді Євросоюзу. Про це заявив представник України при ЄС Всеволод Ченцов.

- **У ніч з 10 на 11 березня, позачерговий саміт ЄС у Версалі погодився на розгляд української заявки на членство**
- **березневе рішення, коли саміт не тільки визнав законність української заявки, поданої поза процедурами (а для ЄС порушення процедур – це залізобетонний мотив для відмови!), а й доручив почати її негайний розгляд – це був неймовірний прорив, який заклав фундамент у визнання кандидатства.**

- **8 червня 2022 року Європарламент** у своїй резолюції вже повністю підтримав аналогічне рішення, відзначивши, що «Версальська декларація визнає європейські прагнення України та її заявку на членство в ЄС», а надання їй статусу кандидата виступатиме «чітким політичним знаком солідарності з народом України»

- За словами президентки Єврокомісії **Урсули фон дер Ляєн**, Україна - це **європейська держава**, яка продемонструвала **стійкість своїх інститутів**, що гарантують демократію, верховенство права, а також права людини і повагу, захист нацменшин
- Франція, Німеччина, Італія та Румунія підтримують надання Україні статусу кандидата на членство у ЄС.
- «**Європейська комісія** встановила, що Україна загалом значно просунулась у досягненні стабільності інституцій, які гарантують демократію, верховенство закону, права людини, повагу та захист меншин; зберегла хороші макроекономічні показники, продемонструвавши стійкість макроекономічної та фінансової стабільності, що заслуговує на увагу, але при цьому потребує продовження амбітних структурних економічних реформ... Виходячи з цього, **Комісія рекомендує дати Україні перспективу стати членом Європейського Союзу. Їй слід надати статус кандидата при тому розумінні, що робляться кроки у низці областей**».

17.06.2022 оголошення рекомендацій про надання Україні статусу кандидата в ЄС

Необхідні для початку переговорів щодо вступу до ЄС кроки:

1. впровадити законодавчу процедуру відбору суддів Конституційного Суду України, включаючи процес попереднього відбору на основі оцінки їх доброчесності та професійних навичок відповідно до рекомендацій Венеціанської комісії;
2. завершити процедуру перевірки доброчесності кандидатів до Вищої ради юстиції та відбір кандидатів до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;
3. посилювати подальшу боротьбу з корупцією, зокрема на найвищому рівні, через активні та ефективні розслідування, а також через надійний послужний список судових обвинувачень і вироків; завершити призначення нового керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури шляхом атестації визначеного переможця конкурсу, а також запустити і завершити процес відбору та призначення на посаду нового очільника Національного антикорупційного бюро України;
4. забезпечити відповідність законодавства про боротьбу з відмиванням грошей стандартам Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF); ухвалити комплексний стратегічний план реформування всього правоохоронного сектору як частини середовища безпеки України;
5. впровадити антиолігархічний закон для обмеження надмірного впливу олігархів на економічне, політичне та суспільне життя; це має бути зроблено юридично обґрунтованим способом, враховуючи майбутній висновок Венеціанської комісії щодо відповідного законодавства;
6. подолати вплив корисливих інтересів шляхом прийняття закону про ЗМІ, який узгоджує законодавство України з Директивою ЄС про аудіовізуальні медіа-послуги та надає повноваження незалежному регулятору ЗМІ;
7. завершити реформу законодавчої бази щодо національних меншин відповідно до рекомендацій Венеціанської комісії, а також ухвалити механізми для її негайного та ефективного впровадження

За резолюцію проголосували 529 парламентарів, проти – 45, ще 14 утрималися.

- **23 червня 2023 р., лідери 27 країн-членів ЄС ухвалили рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС.**
- «Ми вітаємо це історичне рішення Євросоюзу, яке фактично означає, що велика родина країн Європейського Союзу бачать Україну членом ЄС.
- В ці важкі часи ЄС почув народ України та чітко заявив, що наша держава належить до Європи, ми маємо спільне потужне майбутнє, – прокоментувала рішення Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України **Ольга Стефанішина**.
- – Статус кандидата офіційно запускає процес набуття Україною членства в ЄС. Ми вже активно працюємо над подальшими кроками та реформуванням країни попри війну, аби не втратити темпи нашої інтеграції».

УКРАЇНА - КАНДИДАТ НА ВСТУП ДО ЄС

Що це означає?

Офіційний старт набуття членства в ЄС

ЄС визнає та юридично закріплює європейське майбутнє України. Статус кандидата офіційно запускає процес набуття Україною членства в Європейському Союзі

Масштабна трансформація країни

Підготовка до членства в ЄС передбачає наближення рівня життя, добробуту та правового захисту українців, як в країнах ЄС

Доступ до фінансування

Україні буде доступна фінансова допомога для країн, які готуються до вступу в ЄС, зокрема гранти, інвестиції або технічна допомога

Залучення інвестицій

У ході реформ Україна ставатиме все більш зрозумілою та привабливою для інвесторів. Країни-члени ЄС розглядатимуть інвестиції в Україну як інвестиції у зміцнення та зростання ЄС

Розвиток співпраці

Україна стане учасником програм та ініціатив ЄС, відкритих для країн ЄС та країн зі статусом кандидата на членство